

Weissia squarrosa

Spärrkrusmossa

Klass: Bryopsida (egentliga bladmossor), **Ordning:** Pottiales, **Familj:** Pottiaceae, **Släkte:** *Weissia* (krusmossor), **Art:** *Weissia squarrosa* - spärrkrusmossa (Nees & Hornsch.) Müll.Hal. **Synonymer:** *Weisia squarrosa*, *Hymenostomum squarrosus* Nees & Hornsch., *Weissia squarrosa* (Nees & Hornsch.) C. Müll.

Kännetecken

Arten är liten, friskt grön till gulgrön och bildar lösa, låga, upp till 1,5 cm höga tuvor. De äldre skotten utvecklar ofta nya glesbladiga grenar från basen av skottet. Fuktiga blad är utstående och utspärrat tillbakaböjda. Torra blad är krusigt ihoprullade. Bladen är större mot toppen av skottet. Bladkanterna är till största delen plana. Bladets nerv är kraftig och kort utlöpanande i bladets spets. Arten är samkönad. Det är inte ovanligt att 2-3 kapslar bildas från samma skott. Kapseln är avlångt oval. Mynningen är kraftigt åtsnörd. Peristomet saknar tänder och är som ungt täckt av en hinna (epifragma). Kapselskaftet är 1,5-2,5 mm långt och gult. Sporerna är 20-30 µm i diameter och grovt vårtiga. Specialiserad vegetativ förökning är inte känd, men de spröda grenar som bildas nederst på skottet lossnar lätt och fungerar som vegetativ spridning.

Spärrkrusmossa kan likna kortskaftad krusmossa *Weissia rostellata* som dock har ännu kortare kapselskaft och kapslar som saknar definierat lock. Dessutom är förväxlingsrisken stor med hinnkrusmossa *W. brachycarpa* och jordkrusmossa *W. controversa*, men båda de senare har kapslar som tydligt sticker upp ovanför tuvan och saknar de för spärrkrusmossa så typiska grenarna från basen.

Utbredning och status

Arten är sällsynt i Sverige, liksom i Danmark, Norge och Finland (endast Åland) samt mindre allmän till sällsynt i Väst- och Centraleuropa. Den saknas utanför Europa. Arten är rödlistad i flera andra länder i Europa.

Ekologi

Spärrkrusmossa växer på bar, något kalkhaltig lera. Vanliga växtplatser är vid kanten av dammar, diken och stubbåkrar och nakna jordblottor i lövskog. Arten växer ofta tillsammans med stor neonmossa *Barbula unguiculata*, åkerbryum *Bryum rubens*, åkertuss *Tortula truncata* och citronkrusmossa *Weissia longifolia*. Kapslarna mognar på våren.

Hot

Växtplatserna hotas av igenväxning. Andra tänkbara hot är användning av bekämpnings- och gödselmedel.

Åtgärder

I områden med rika förekomster bör åtminstone åkrarnas kantzoner inte gödglas eller behandlas med bekämpningsmedel. Fler lämpliga småbiotoper i jordbrukslandskapet bör återskapas. Artens biologi och ståndortskrav måste studeras ytterligare.

Övrigt

Utländska namn - NO: Krusemoser, FI: Sykerösammalet, GB: Spreading-leaved Beardless-moss.

Etymologi: squarrosus (lat.) = rätvinkligt utspärrade om t.ex. mossblad. Ursprungligen betyder dock ordet fjällig, skorvig. Uttal: [*Weissia skvarrósa*]

key facts Spreading-leaved Beardless-moss. Shoots up to 1.5 cm high, forming lax, low, grass-green to yellowish-green tufts. Autoicous, often with 2-3 capsules per shoot. Capsule narrowly ovoid to ellipsoid. Mouth strongly contracted, initially covered by an epiphragm. Peristome lacking. Seta 1.5-2.5 mm, yellow. Spores 20-30 µm, coarsely verrucose. - Grows on bare, slightly calcareous clay. Typically found around ponds and along ditches, on stubble-fields and patches of bare soil in deciduous forests.

Litteratur

Hallingbäck, T. 2008. *Weissia squarrosa* spärrkrusmossa s. 49. I: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Bladmossor. Kompaktmossor - kapmossor : Bryophyta : Anoetangium - Orthodontium. Artdatabanken, SLU, Uppsala.

Hill, M.O., Preston, C.D. & Smith, A.J.E. 1992. *Atlas of the bryophytes of Britain and Ireland. Vol 2. Mosses (except Diplolepeidae)*. Harley Books, Colchester.

Författare

Tomas Hallingbäck 1998. Rev. Tomas Hallingbäck 2008. Uppdaterat 2010, 2016.